

които образуватъ негово естествено или божествено предназначение. Тъзи етически схващания биватъ възобновени въ XVII и XVIII в. не само отъ теоретици на „престабилираната хармония“ като Лайбница, но отъ емпирици като Лока, които не признаватъ другъ изворъ на идеитѣ, освенъ възприятаята, и които въ нравствената си философия утвърждаватъ като правило — за отдѣлния човѣкъ блаженството, а за цѣлото човѣчество общото благо. Ламетри, въ книгата си *L'homme machine* отъ 1748 г., защитава подобно усѣтно потекло на идеитѣ, виждайки естеството на душата въ това, че тя била мислеща и чувствуваща частъ на тѣлото. И той популяризира една сензуалистична етика, която прогласява физическата наслада за единствено благо на обикновения човѣкъ. Хелвециусъ, въ *De l'esprit* отъ 1758 г., отива още по-далечъ: той открива като главенъ двигателъ на душевнитѣ процеси стремежа къмъ чувствени удоволствия и извежда длъжноститѣ или добродетелитѣ на човѣка отъ съгласуване на страститѣ му, на себелюбието му, съ общия интересъ. Следователно, когато Селимински пише въ 1835 г.: „Страданието и удоволствието сж двата велики двигатели, които каратъ човѣка да се старее за самосъхранение и благоденствие, а философията е блѣскавото свѣтило, което освѣтява пътя му къмъ крайната целъ“ (щастие), той съчетава учението на древнитѣ съ известни изводи на новитѣ мислители, давайки така преднина на утилитарно-материалистичното схващане. Интелектуализмътъ пъкъ на нашия практически философъ е изказанъ все въ сжщото писмо до Априлова, когато той забелязва — следъ разсжденията си за целта на живота: „Прочее, идеята за щастие се е появила и у нашия народъ още въ началото на възраждането му, сегашнитѣ му раздвижвания и устреми (къмъ просвѣта!) сж рожба на вѣка ни, а насочването на всичкитѣ му физически и умствени сили за постигане предстоящата целъ е дѣло на просвѣтения разумъ, който е чистъ плодъ на дълговременния опитъ и на цивилизацията“. Оценка на разума като най-висока и благородна духовна сила, развита чрезъ опита, и осмисляне на историческия процесъ като стремежъ къмъ щастие — въ материално и морално отношение — е краежгълниятъ камъкъ на философията на нашия възрожденецъ.